

تحلیل چالشها و موانع پذیرش بیمه محصولات کشاورزی از دیدگاه کارگزاران بیمه کشاورزی در استانهای البرز و تهران

دکتر جعفر یعقوبی* محمد حیدری** دکتر سید ابوالفضل جوادیان***

چکیده

نظر به اهمیت بیمه محصولات کشاورزی در توسعه روستایی که تضمینی برای جلوگیری از رکود روند تولید و در نتیجه، کاهش تولید محصولات کشاورزی به شمار می‌رود، افزایش پوشش بیمه کشاورزی ضروری است. با این همه و به‌رغم اهمیت بیمه کشاورزی، استقبال کشاورزان از آن مطلوب نیست. از همین رو، هدف این پژوهش، شناسایی و تحلیل چالشها و موانع پذیرش بیمه محصولات کشاورزی از دیدگاه کارگزاران بیمه کشاورزی در استانهای البرز و تهران بود. برای رسیدن به این هدف، از روش تحقیق توصیفی-همبستگی استفاده شد. جامعه آماری پژوهش نیز، دربردارنده کارگزاران بیمه کشاورزی در دو استان پیشگفته، بوده است. انتخاب نمونه تحقیق هم، به روش تصادفی طبقه‌ای و با استفاده از فرمول کوکران انجام گرفت ($n=50$). پایایی ابزار پژوهش، با استفاده از آزمون راهنما و محاسبه ضریب کرونباخ آلفا تعیین شد که مقدار آن برای بخشهای مختلف پرسشنامه، بین ۰/۷۶ تا ۰/۸۹ به دست آمد. روایی پرسشنامه نیز با بهره‌گیری از پانل کارشناسان صاحب‌نظر در دانشگاه و صندوق بیمه کشاورزی، فراهم گردید. نتایج تحلیل عاملی موانع پذیرش بیمه محصولات کشاورزی نشان داد که این موانع را می‌توان به شش عامل مقرراتی و حمایتی، ضعف نظارتی، محدودیت سطح پوشش و غرامت، آموزش و اطلاع‌رسانی ضعیف و نبود استانداردها و مشارکت ضعیف تقسیم کرد. این عاملها در مجموع، تبیین کننده ۵۵/۶۸ درصد از کل واریانس موانع پذیرش بیمه محصولات کشاورزی بوده است.

کلیدواژه‌ها:

بیمه کشاورزی، توسعه روستایی، کارگزاران بیمه، پذیرش بیمه، تحلیل عاملی، استان البرز و استان تهران.

E-mail: Jafar230@yahoo.com

E-mail: mohammadheydari1357@yahoo.com

* عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر

** کارشناس ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر

*** عضو هیئت مدیره صندوق بیمه کشاورزی ایران

مقدمه

تولید کشاورزی، یکی از پرمخاطره ترین فعالیتهای اقتصادی است. بلاهای طبیعی، آفتهای گیاهی، انواع بیماریهای گیاهی و دامی، تغییرات ناگهانی دما و گاهی چه بسا، بارش بی موقع ممکن است، خسارتهای بسیاری را به کشاورزان وارد کند. از آنجا که بخش مهمی از تولیدکنندگان کشاورزی، بویژه در کشورهای در راه توسعه جهان، توان مالی محدودی دارند، شاید کمترین خسارت نیز، زندگی آنها را به نابودی کشاند و شرایط زندگی فلاکت‌باری را بر آنها تحمیل کند. از همین رو می‌توان، بیمه محصولات کشاورزی را یکی از اهرمهای توسعه کشاورزی دانست (۱). تنوع آب‌وهوایی و وجود مخاطره‌های طبیعی از یکسو و فراوانی کشاورزان خرده‌پا از دیگرسو، ضرورت وجود نظام بیمه محصولات کشاورزی را گریزناپذیر می‌سازد؛ زیرا این نظام بیمه‌ای، با هدف کاهش اثرهای بلاهای طبیعی و حمایت از تولیدکنندگان پدید آمده است. اگر نظام بیمه‌ای در جهان، با در نظر گرفتن تجربه دیرپای آن، بررسی شود، پی می‌بریم که بیمه، به طور دقیق با هدفی اقتصادی پدید آمده است و در زمینه‌های مختلف اقتصادی، از جمله ایجاد امنیت سرمایه‌گذاری، هدایت سرمایه‌ها و توزیع درآمد، نقش مهمی را به عهده دارد (۲). گسترش بیمه کشاورزی، بی‌گمان می‌تواند باعث تحول بنیادین در توسعه بخش کشاورزی شود. از همین رو، صندوق بیمه کشاورزی ایران نیز، با هدف حمایت از تولید و به‌طور مستقیم حمایت از تولیدکننده و جلوگیری از سقوط توانایی مالی وی، پایه‌ریزی شده است.

با این همه و به رغم اهمیت بیمه کشاورزی و با آنکه نزدیک به سه دهه از آغاز فعالیت صندوق بیمه کشاورزی می‌گذرد، هنوز استقبال چندان چشمگیری از سوی کشاورزان در این زمینه انجام نشده است و همچنان نظام بیمه کشاورزی ایران با چالش پذیرش و گرایش به بیمه روبه‌روست. در این راستا و به منظور بررسی علتها و ریشه‌های این مسئله، پژوهشهای گوناگونی در کشورمان انجام گرفته است.

برای نمونه، پژوهشی که به بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه گندم در شهرستان تفرش پرداخته است، نشان داد که گندمکارانی که سن کمتری دارند و گندمکارانی که از سطح سواد بالاتری برخوردار هستند، بیشتر از دیگر گندمکاران برای پذیرش بیمه گندم اقدام کرده‌اند. همچنین یافته‌های این بررسی نشان داد که پذیرش بیمه گندم از سوی گندمکاران، مستقل از میزان وسعت اراضی آنها نیست. از سویی، گندمکارانی که از در درآمد سالانه بیشتری

برخوردارند و ارتباط نزدیکتری با کارشناسان کشاورزی دارند، بیشتر از دیگر گندمکاران برای پذیرش بیمه گندم اقدام کرده‌اند (۳).

پژوهش دیگری که نقش ریسک محصولات زراعی را در طراحی الگوی بیمه‌ای محصول عدس دیم در استان خراسان شمالی بررسی کرده است، نشان داد که میزان خسارت وارد شده، ریسک اطلاع‌رسانی و نیز، افزایش قیمت نهاده‌ها، از مهمترین ریسک‌هایی بوده که بر عدس دیم تأثیر گذاشته است. پس از آن نیز، اعتبارات، مهمترین ریسک به شمار می‌آید. همچنین، به طور متوسط، میزان خسارت ریسک برابر ۳۰ درصد، ریسک نیروی کار، ۵ درصد، ریسک تولید، ۴/۵ درصد، ریسک قیمتی، ۳/۷۵ درصد و ریسک اعتبارات نیز، برابر ۳/۳۳ درصد است و همبستگی میان نمره ریسک و عملکرد محصول عدس دیم هم، مثبت بوده است (۴).

در پژوهشی دیگر، عوامل مؤثر بر تقاضای بیمه محصولات منتخب زراعی در شهرستان زرین‌دشت استان فارس بررسی شده است که نتایج آن نشان داد، برگزاری کلاسهای آموزشی تدریجی در راستای آشنا کردن آنان با هدفهای بیمه و مزیت‌های بیمه و همچنین، نظام بهره‌برداری اجاره‌ای و نیز، میزان درآمد برگرفته از کشت در تمام محصولات مورد بررسی در این مطالعه، اثر مستقیمی بر تقاضای بیمه محصولات زراعی داشته است. از سویی، تحصیلات و سواد در زمینه کشت پنبه، عادلانه بودن حق بیمه و پرداخت بموقع غرامت به زارعان، از عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه و افزایش تقاضای بیمه در میان کشاورزان استان فارس بوده است (۵).

پژوهشی دیگر که به بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه دام در شهرستان کرمان با کاربرد روشهای پارامتریک و ناپارامتریک پرداخته است، آشکار ساخت که صنعتی شدن دامداریها و گسترش فعالیتهای دامداری در مقیاس بزرگتر، پذیرش بیمه را در میان دامداران گسترش می‌دهد. از سویی، نمایان کرد که با افزایش سن دامدار، گرایش یا تمایل برای استفاده از پوششهای بیمه‌ای دام کاهش می‌یابد. از دیگر سو، آگاهی نداشتن بسنده (کافی) پیرامون بیمه دام و پوششهای گوناگون آن و ناخشنودی از عملکرد صندوق بیمه، بویژه در هنگام پرداخت خسارت، در دسترس نبودن مراکز ارائه دهنده خدمات بیمه‌ای و نبود تناسب میان حق بیمه‌ها و خسارت پرداختی و نیز افزایش سطح سواد، باعث پایین آمدن سطح بیمه دام، و تحصیلات بالا نیز، سبب افزایش گرایش به بیمه کردن دام می‌شود (۶).

پژوهشی در زمینه بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصول سیب باغداران سمیرم و اقلید، نشان داد که تنها، فاکتورهای اقتصادی برای پذیرش بیمه محصولات باغی (سیب) بسنده نیست؛ بلکه این عوامل و از همه مهمتر، فاکتورهای نمادی و محیطی نیز در فرایند پذیرش بیمه، مؤثر خواهد بود. همچنین پایین بودن سطح سواد، پایین بودن میزان آگاهی باغداران از

بیمه محصولات کشاورزی، دسترسی کمتر به نیروی کار خانواده، پایینتر بودن سابقه رویارویی با خطر، در ریسک‌پذیر نبودن آنها، دومین دلیل مهم پذیرش بیمه کشاورزی است. در پژوهشی که به بررسی و واکاوی چالشهای فراوری صندوق بیمه محصولات کشاورزی در ایران اختصاص یافته است، نمایان شد که نبود ارزشیابی و نظارت مستمر، نبود نظام آمار و اطلاعات مناسب، پذیرفته نشدن اصول بنگاهداری و چارچوبهای اقتصادی، نبود رقابت در عرصه خدمات، تنوع پایین تولیدات بیمه‌ای، گزینش خطرهای زیرپوشش، انتخاب نامناسب در تعیین حق بیمه‌ها، ساختار نامناسب واحدهای تولیدی، یکپارچه نبودن اراضی، نبود استانداردهای تولید، و نظامهای تولید معیشتی، از مهمترین چالشهای فراوری بیمه کشاورزان است (۶).

پیرامون موضوع پذیرش و تقاضای بیمه کشاورزی، در دیگر کشورها نیز، پژوهشهای بسیار انجام گرفته است که در اینجا برای نمونه، به دو مورد از آنها اشاره می‌شود.

اسمیت و باکت در تحقیق خود با هدف بررسی تقاضای بیمه محصولات کشاورزی از سوی گندمکاران ایالت مونتانا در آمریکا، پس از بررسی متغیرهای تأثیرگذار بر مشارکت کشاورزان در طرح خرید بیمه محصولات کشاورزی، به این نتیجه دست یافتند که سابقه خطر، میزان بدهی به مؤسسه‌های اعتباری و بانکها، نوسانها در میزان محصولات تولیدی و نرخ حق بیمه، بر مشارکت کشاورزان در طرح بیمه گندم مؤثر بوده است.

در تحقیقی دیگر، عوامل مؤثر بر پذیرش و گسترش نظام بیمه کشاورزی در ایالت گجرات هندوستان بررسی شد که بر اساس نتایج آن مهمترین عوامل توسعه نظام بیمه کشاورزی، افزایش سطح پوشش بیمه‌های کشاورزی، شناسایی کشاورزان هدف، تأمین اعتبارات لازم برای جبران خسارتها و برقراری ارتباطات مناسبتر با کشاورزان بوده است.

روش و ابزارهای پژوهش

این تحقیق، به روش پیمایشی انجام گرفته است. چنانکه می‌دانید، پیمایش، از انواع روشهای پژوهش توصیفی است که از آن برای بررسی ویژگیهای یک جامعه آماری به منظور صرفه جویی در زمان و هزینه استفاده می‌شود. تحقیق پیمایشی، دربردارنده دو دسته مقطعی و طولی است که در این پژوهش، از نوع مقطعی آن استفاده شده است.

جامعه آماری این پژوهش، دربرگیرنده کارگزاران بیمه محصولات کشاورزی در استانهای البرز و تهران است که در سال ۱۳۹۰ مجوز فعالیت داشتند و تعداد آنها نیز، ۸۵ نفر بوده است.

با توجه به محدود بودن تعداد جامعه آماری در این تحقیق، ۵۰ نفر به عنوان نمونه تعیین شدند. از آنجاکه حجم نمونه، نزدیک به ۷۵ درصد از کل جامعه آماری را دربرمی‌گیرد، حساسیت چندانی برگزینش روش ویژه‌ای برای نمونه‌گیری نیست. با این حال، با توجه به اینکه جامعه آماری پژوهش در شهرستانهای گوناگون این دو استان پراکنده است، بنابراین برپایه دیدگاههای کارشناسی، روش نمونه‌گیری طبقه‌ای، به کار رفت و نمونه‌ها نیز، به صورت تصادفی از میان طبقه‌ها انتخاب شدند.

برای تعیین پایایی پرسشنامه‌ها نیز، آزمون راهبر یا Pilot Test از سوی ۱۵ نفر از کارگزاران انجام گرفت و پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، با استفاده از نرم‌افزار SPSS، مقدار آلفای کرونباخ برای کل پرسشهای اصلی و تک تک پرسشها، محاسبه شد. در نهایت، مقدار کل کرونباخ آلفا، برای پرسشنامه ۰/۸۶ و محدوده آن برای بخشهای مختلف، میان ۰/۷۶ تا ۰/۸۹ به دست آمد که نشاندهنده پایایی بسیار مناسب پرسشهای پرسشنامه بود.

برای تعیین میزان اعتبار یا روایی (Validity) پرسشنامه‌ها نیز، نظرهای کارشناسان متخصص در صندوق بیمه کشاورزی و استادان راهنما و مشاور، به کار رفت و اصلاحات مورد نظر آنها، لحاظ شد.

یافته‌های پژوهش

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، تحصیلات ۴ درصد از پاسخگویان، فوق دیپلم، ۶۸ درصد، لیسانس و ۲۸ درصد، فوق لیسانس بود. میانگین سابقه کار پاسخگویان نیز، ۶/۶۶ سال با انحراف معیار ۵/۲۴ سال بود. با سابقه‌ترین فرد، دارای ۳۰ سال سابقه فعالیت بیمه‌ای بود و کم‌سابقه‌ترین آنها، تنها یک سال سابقه کار بیمه‌ای داشت. از نظر جنسیت، ۸۰ درصد از پاسخگویان، مرد و ۲۰ درصد از آنها، زن بودند. ۵۲ درصد از پاسخگویان، در استان تهران و ۴۸ درصد، در استان البرز فعالیت داشتند.

چالشها و موانع پذیرش بیمه محصولات کشاورزی از دیدگاه کارگزاران بیمه نیز، با بهره‌گیری از نتایج پیشینه و ادبیات پژوهش با ۳۲ عامل از راه طیف لیکرت ۵ سطحی، تنظیم و بررسی شد که نتایج به دست آمده از آن در جدول شماره ۱ نشان داده شده است. چنانکه داده‌های جدول شماره ۱ نشان می‌دهد، همه عوامل مورد بررسی، میانگینی بالاتر از ۳ به دست آورده‌اند. این یافته بدان معنی است که همه عوامل پیشگفته، از حد متوسط تا خیلی زیاد در پذیرش بیمه از سوی کشاورزان، به عنوان مانع و بازدارنده عمل می‌کنند.

جدول شماره ۱: چالشها و موانع پذیرش بیمه محصولات کشاورزی از دیدگاه کارگزاران بیمه (n = ۵۰)

ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	چالشها و موانع پذیرش
۰/۲۰	۰/۸۴	۴/۱۰	پایین بودن مبلغ مربوط به غرامت پرداختی
۰/۱۸	۰/۷۱	۴/۰۶	آموزش ندادن کشاورزان و بهره‌برداران برای کاهش ریسک مزرعه
۰/۲۶	۱/۰۲	۳/۹۸	بالا بودن مبلغ حق بیمه‌ها و افزایش فزاینده هرساله آن
۰/۲۶	۱/۰۴	۳/۹۸	برخورد نامناسب کارگزاران ارزیاب
۰/۲۵	۰/۹۹	۳/۹۶	نبود تناسب میان حق بیمه پرداختی با تعهدات بیمه‌گر
۰/۲۲	۰/۸۶	۳/۹۶	اصلاح نشدن قوانین پیشین و تصویب قوانین جدید در راستای منطقی کردن و به‌روزرسانی قوانین بیمه‌ای
۰/۲۴	۰/۹۵	۳/۹۶	نبود بیمه خدمات دامپزشکی در راستای پیشگیری از پدید آمدن بیماریهای همه‌گیر دامی
۰/۲۱	۰/۸۲	۳/۹۴	آگاه نکردن کشاورزان در زمینه تعهدات بیمه‌گر و بیمه‌گذار
۰/۲۲	۰/۸۷	۳/۸۸	آشنا نبودن کشاورزان و تعاونیها با بیمه گروهی محصولات زراعی
۰/۳۱	۱/۱۷	۳/۷۴	کوتاه بودن مدت زمان و تاریخ پوشش بیمه‌ای محصولات زراعی، باغی و گلخانه‌ای
۰/۲۴	۰/۸۸	۳/۷۲	نبودن فرصتهای تشویقی و اهرمهای حمایتی
۰/۲۶	۰/۹۵	۳/۷۰	فراهم نکردن زمینه مشارکت کشاورزان و همکاری آنان با کارشناسان
۰/۲۶	۰/۹۵	۳/۶۰	وجود ضعف فنی در کارگزاران ارزیاب و بهره‌گیری از کشاورزان کم‌تجربه و مبتدی
۰/۲۹	۱/۰۳	۳/۵۸	سختگیری در پرداخت غرامت به بیمه‌گذاران
۰/۲۹	۱/۰۵	۳/۵۸	نبودن فرصت تخفیف برای سطوح فعالیت بالا
۰/۲۶	۰/۹۳	۳/۵۶	طولانی بودن فاصله زمانی تعیین غرامت تا پرداخت غرامت
۰/۳۲	۱/۱۳	۳/۵۴	برخورد نامناسب برخی از کارگزاران ارزیاب با کشاورزان
۰/۲۴	۰/۸۴	۳/۵۲	نبود نظارت دقیق در مراحل مختلف عملیات بیمه‌ای
۰/۲۸	۰/۹۹	۳/۵۰	نبود سیستم مکانیزه و یکپارچه در تکمیل بیمه‌نامه‌ها
۰/۳۱	۱/۰۷	۳/۵۰	اعمال سلیقه‌های شخصی در ارزیابیها
۰/۲۹	۱/۰۱	۳/۴۸	محدود بودن تنوع پوشش بیمه‌ای محصولات
۰/۲۷	۰/۹۳	۳/۴۸	بازدید نکردن بموقع از سوی کارشناسان ارزیاب (پیش از محو اثرهای خسارت)

ضرب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	چالشها و موانع پذیرش
۰/۳۱	۱/۰۷	۳/۴۸	نقدی بودن فروش بیمه‌نامه‌ها و نبود فروش اقساطی
۰/۳۶	۱/۲۱	۳/۳۶	نبود الگوهای مناسب و استاندارد در راستای یکسانسازی ارزیابیها
۰/۲۸	۰/۹۱	۳/۳۲	نبود پوشش برخی از عوامل خطر (مثل آتشنسوزی) در مورد برخی از محصولات
۰/۳۳	۱/۱۰	۲/۳۲	نبود فرصت تخفیف برای کشاورزانی که در سالهای گذشته گرامتی دریافت نکرده‌اند
۰/۳۰	۰/۹۹	۳/۲۶	دور و در دسترس نبودن شماری از شرکتهای خدمات بیمه‌ای از مراکز دهستانها و مراکز فعالیت کشاورزان
۰/۳۲	۱/۰۵	۳/۲۶	بالا بودن میزان کسورات مدیریتی در ارزیابی بخش طپور
۰/۳۷	۱/۲۱	۳/۲۶	نبود توجه و پاسخگویی مناسب به اعتراضها و شکایتهای کشاورزان پیرامون گرامت پرداختی
۰/۳۴	۱/۱۰	۳/۲۴	کمی بودن فعالیتهای بیمه‌ای و نه کیفی بودن
۰/۳۶	۱/۱۴	۳/۱۴	ارزیابی خسارت و تعیین گرامت
۰/۳۶	۱/۰۷	۳/۰۰	نبود آموزش مناسب کشاورزان با توجه به اهمیت بیمه محصولات کشاورزی

توضیح طیف: ۵: خیلی زیاد، ۴: زیاد، ۳: تاحدی، ۲: کم، ۱: خیلی کم
برگرفته از: یافته‌های پژوهش

به منظور تعیین چالشها و موانع پذیرش بیمه محصولات کشاورزی از دیدگاه کارگزاران بیمه نیز، از روش تحلیل عاملی اکتشافی با رویکرد تلخیص داده‌ها استفاده شد. به منظور تعیین مناسب بودن داده‌های گردآوری شده برای تحلیل عاملی، ضریب KMO و آماره bartlet به کار رفت. در این بخش، مقدار ضریب KMO برابر ۰/۷۶۲ به دست آمد که نشان‌دهنده مناسب بودن همبستگیهای موجود در میان داده‌ها، برای تحلیل عاملی است.

در این بخش از بررسی، ۵ عامل با مقادیر ویژه بالاتر از یک، استخراج شدند و موانع پیشگفته، بر اساس بار عاملی (سهام هر یک در تشکیل عامل) و پس از چرخش عاملی متعامد به روش واریماکس، مرتب شدند که این عوامل، ۵۵/۶۸ درصد از کل واریانس را تبیین کردند. در جدول شماره ۲، تعداد عوامل استخراج شده، همراه با مقادیر ویژه هر یک از آنها، درصد واریانس هر یک از عوامل و درصد تجمعی واریانس عوامل، آمده است.

جدول شماره ۲: عوامل استخراج شده موانع پذیرش بیمه محصولات کشاورزی

عاملها	مقدار ویژه	درصد واریانس مقدار ویژه	درصد تجمعی واریانس
موانع مقرراتی و حمایتی	۵/۲۵	۱۶/۴۰	۱۶/۴۰
ضعف نظارتی	۳/۵۶	۱۱/۱۲	۲۷/۵۲
محدودیت سطح پوشش و غرامت	۳/۰۸	۹/۶۳	۳۷/۱۵
آموزش و اطلاع‌رسانی ضعیف	۲/۹۹	۹/۳۵	۴۶/۵۰
نبود استانداردها و مشارکت ضعیف	۲/۹۴	۹/۱۸	۵۵/۶۸

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

چنانکه داده‌های جدول شماره ۲ نشان می‌دهد، در مجموع، ۵ عامل پیشگفته توانسته‌اند، ۵۵/۶۸ درصد از کل واریانس موانع پذیرش بیمه محصولات کشاورزی در کشور را تبیین کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش در زمینه چالشها و موانع پذیرش بیمه محصولات کشاورزی از دیدگاه کارگزاران بیمه، نشان می‌دهد که همه ۳۲ عامل مورد بررسی، میانگینی بالاتر از ۳ به دست آورده‌اند. به دیگر سخن، از نظر کارگزاران، همه عوامل پیشگفته از حد متوسط تا خیلی زیاد، در پذیرش بیمه از سوی کشاورزان به عنوان مانع یا بازدارنده عمل می‌کنند. این در حالی است که دو عامل نخست که میانگین بالاتر از ۴ را به دست آورده‌اند (مانند پایین بودن مبلغ مربوط به غرامت پرداختی، آموزش ندادن کشاورزان و بهره‌برداران برای کاهش ریسک مزرعه)، بیشترین تأثیرگذاری را در ایجاد بازدارندگی (مانع شدن) از بیمه‌پذیری محصولات کشاورزی داشته‌اند. به دیگر سخن، اصلاح نشدن شیوه‌های ارزیابی و پرداخت غرامت و نیز، نبود آگاهی‌رسانی به کشاورزان پیرامون کاهش میزان خسارتهای احتمالی در سطوح فعالیت خود، باعث کاهش بیمه‌پذیری و سرانجام، کاهش عملکرد صندوق بیمه کشاورزی انجامیده است. در این راستا، سالاری (۱۳۸۸) در مطالعه خود در استان تهران، به ضرورت حمایت و کاهش موانع مطرح شده از سوی صندوق بیمه کشاورزی برای افزایش رضایتمندی و افزایش عملکرد و بیشتر شدن سطح پوشش بیمه‌ای، اشاره داشته است (۹).

نتایج به دست آمده از تحلیل عاملی چالشها و موانع پذیرش بیمه محصولات کشاورزی از

دیدگاه کارگزاران بیمه نیز، نشان داد که مهمترین چالشها و موانع پذیرش بیمه، دربردارنده مواردی همچون: موانع مقرراتی و حمایتی، ضعف نظارتی، محدودیت سطح پوشش و غرامت، آموزش و اطلاع‌رسانی ضعیف، نبود استانداردها و مشارکت ضعیف و نیز نبودن فعالیت فرصت تخفیف برای سطوح بالا، نبودن فرصت تخفیف برای کشاورزانی که در سالهای گذشته غرامتی دریافت نکرده‌اند، توجه نداشتن و پاسخگویی مناسب به اعتراضهای و شکایتهای کشاورزان پیرامون غرامت پرداختی، بالا بودن میزان کسورات مدیریتی در ارزیابی بخش طيور، طولانی بودن فاصله زمانی تعیین غرامت تا پرداخت غرامت، پایین بودن مبلغ مربوط به غرامت پرداختی، آشنایی نداشتن کشاورزان و تعاونیها با بیمه گروهی محصولات زراعی و باغی، دور و در دسترس نبودن شماری از شرکتهای خدمات بیمه‌ای از مراکز دهستانها و مراکز فعالیت کشاورزان، فراهم نکردن زمینه مشارکت کشاورزان و همکاری آنان با کارشناسان در راستای ارزیابی خسارت و تعیین غرامت، نبود بیمه خدمات دامپزشکی در راستای پیشگیری از پدید آمدن بیماریهای همه‌گیر دامی، نبود بیمه خدمات دامپزشکی، نبود الگوهای مناسب و استاندارد برای یکسانسازی ارزیابیها، بوده است. به دیگر سخن، تلاش در راستای تسطیح و رفع چالشها و موانع یاد شده، گامی بزرگ در راستای افزایش رضایتمندی هرچه بیشتر در میان بیمه‌گذاران خواهد بود و صندوق بیمه در این مسیر باید هرچه بیشتر تلاش کند. این موضوع، بدین معنی است که همه موانع پیشگفته، از عوامل کاهش یافتن انگیزه در میان کشاورزان بوده و در راستای کاهش چالشها و موانع، نیازمند تلاش حداکثری مسئولان و مدیران مربوط است. در این زمینه، در پژوهش انجام گرفته از سوی شاهنوشی (۱۳۸۹) در استان خراسان رضوی، به این موضوع اشاره شده است (۱۰).

در پایان، با توجه به نتایج پژوهش، در زمینه بررسی موانع پذیرش بیمه کشاورزی و در راستای افزایش هرچه بیشتر رضایتمندی در میان کشاورزان، پیشنهاد می‌شود که صندوق بیمه کشاورزی، نسبت به واقعی کردن میزان غرامتهای پرداختی و رعایت نسبت حق‌بیمه به غرامت پرداختی، بررسی و ارزیابی بیشتری به انجام رساند و ایجاد روانسازی در پرداخت بموقع غرامتها را موردنظر قرار دهد، همچنین، در راستای آموزش و آگاهی‌بخشی بیشتر بیمه‌گذاران، آموزش آنان را در اولویت برنامه‌های آموزشی مدیریتهای هر دو استان بگذارد و برای سطوح فعالیت بالا و نیز، برای افرادی که سال پیش، غرامتی دریافت نکرده‌اند، تخفیف مناسب در نظر بگیرد و موضوع نظارت را به صورت ویژه در اولویت برنامه‌های آینده خود قرار دهد.

منابع:

۱. ایروانی. ه، کلانتری. خ، واحدی. م، (۱۳۸۵)، « عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه گندم در شهرستان تفرش»، مجله علوم کشاورزی ایران (دوره: ۲-۳۷، شماره: ۲)، صفحات ۱۴۴-۱۳۷.
۲. رسولاف. ج، (۱۳۷۳)، « بخش کشاورزی - محور توسعه اقتصادی کشور»، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، مرکز مطالعات برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، شماره ۸، صفحات ۴۹-۳۵.
۳. زارع مهرجردی. م، ر، اسماعیلی. ع، (۱۳۸۹)، « تعیین عاملهای مؤثر بر پذیرش بیمه دام در شهرستان کرمان با کاربرد روشهای پارامتریک و ناپارامتریک»، مجله تحقیقات اقتصاد کشاورزی. سال دوم، شماره ۳ (پیاپی ۷)، صفحات ۱-۱۶.
۴. سالاری. ا، و حسینی. ف، (۱۳۸۸)، « بررسی دیدگاه کارگزاران خصوصی بیمه کشاورزی در زمینه عوامل مؤثر بر پذیرش و توسعه بیمه مزارع، مطالعه موردی استان تهران»، فصلنامه پژوهشی بیمه و کشاورزی سال ششم شماره ۲۱، صفحات ۸۹-۱۱۱.
۵. شاهنوشی. ن، فروشانی. عدالتیان. ع، خاکسار. ح، رسولزاده. م، سوقندی. م، ر، (۱۳۸۹)، «بررسی شیوه و چگونگی ارائه مطلوب خدمات بیمه کشاورزی پژوهش موردی استان خراسان رضوی»، فصلنامه پژوهشی بیمه و کشاورزی، شماره ۲۵ و ۲۶ صفحات ۴۷ تا ۲۵.
۶. قربانی. ا، جعفری. ف، (۱۳۸۹)، « نقش پروفیل ریسک محصولات زراعی در طراحی الگوی بیمه‌ای (مطالعه موردی عدس دیم استان خراسان شمالی)»، پژوهشهای حیویات ایران، سال اول، شماره ۱، صفحات ۱۰۱-۸۵.
۷. محمدی. ی، رفیعی. ح، ایروانی. ه، (۱۳۸۷)، « بررسی عوامل مؤثر بر تقاضای بیمه محصولات منتخب زراعی در شهرستان زرین‌دشت، استان فارس»، مجله پژوهش و سازندگی، زمستان ۱۳۸۷: ۲۱ (۴ پی‌آی‌اند ۸۱) در امور زراعت و باغبانی: صفحات ۱۲۹-۱۲۰.
8. Kevin Neels, Colin Blaydon, Elizabeth Bayley,(1999).“Analysis of the Report to Secretary Of Agriculture by the Office Of the Inspector General On Federal Crop Insurance”, Volume II.
9. Mark,wenner and piego arias, (2003) “Agricultural Insurance in Latin Amelican: where Arewe?”
www.basis.wisc.edu/live/vfc/cs.3b.pdf.

Analyzing the Challenges & Hindrances of Agricultural Products Insurance from Point of View of Agricultural Insurance Agencies in Tehran & Alborz provinces

Dr. J. Yaghoubi*, M. Heydari** & Dr. S. A. Javadian***

Abstract

Knowing the importance of agricultural products insurance upon the development of rural area which is guaranteeing the increase of production of agricultural crops, increase of agricultural insurance is necessary.

Bear in mind, with all emphasizing the importance of crop insurance, there has not been much acceptance from farmers. Thus, aim of this research is recognition and analyzing the challenges & hindrances on acceptance of agricultural insurance from point of view of Agricultural Insurance Agencies in Tehran & Alborz provinces.

To achieve this goal, we utilize the descriptive-dependence research pattern. The statistics research were taken from insurers agency from two said provinces. The selection of sampling of research were random-floor-to floor way by utilization of Cochran's formulas ($n=50$).

The reliability of research tool were estimated by utilization of test guide and coefficient of Cronbach Alpha in which the amounts for different of questioner was between .76 to .89. The questioners were organized with help of experts in universities and Agricultural Insurance Fund. The results of analyzing shows that all of hindrances can be categorized into six factors: regulation on funding, shortcoming on supervisions, limitation on insurance coverage and indemnity, shortcoming on trainings and info-disseminations, lack of standards, low participation. Over all, all of these factors determining 55.68% from total variance of hindrances in acceptance of agricultural insurance.

Key words:

Agricultural Insurance, Rural Development, Insurance Agency, Insurance Acceptance, Factor Analyzing, Tehran & Alborz provinces.

* Scientific Board Member of Islamic Azad University of Abhar.

** Senior Expert of Islamic Azad University of Abhar.

*** Member of Board of Management of Agricultural Insurance Fund.